

Opmerkingen met het oog op bijdrage geestelijke verzorging aan resocialisatie.

1. Het is belangrijk om alvorens meer concrete resocialisatiemogelijkheden in beeld te brengen de situatie van gedetineerden te beschrijven. Velen bevinden zich in een sociaal isolement, hebben een zwakke identiteit en een zwakke sociale en maatschappelijke positie. Er zijn weinig significante contacten. Nogal wat mensen bevinden zich in een onbenaderbare marge van de samenleving. Er is sprake van een kansarme situatie op emotioneel, sociaal en maatschappelijk gebied. Het zijn vaak elkaar versterkende factoren. En zo ontstaat er een vicieuze cirkel waaruit mensen zich op eigen kracht niet kunnen bevrijden.

Enkele karakteristieken die hierbij nog gegeven kunnen worden, zijn allereerst de zeven van Berger:

- a. gebrek aan zelfkennis;
- B. gebrek aan toekomstperspectief;
- c. een onwerkelijk toekomstperspectief;
- d. gebrekkige of afwezige identiteit;
- e. verhoogde kwetsbaarheid en onveiligheid;
- f. afgeweerde of afgewentelde schuldgevoelens;
- g. een dwangmatig herhaald autoriteitsconflict.

Verder kunnen worden genoemd: veelal internaatskinderen die een gestoorde relatie hebben met belangrijke medemensen; een gestoorde relatie met eigen impulsiviteit (Dobbelaar); en tenslotte een sterke gerichtheid op en het afhankelijk zijn van materiele aspecten van het leven en het veelal afwezig zijn van bevredigende zingevende perspectieven.

Verder moet worden genoemd: lage levensstandaard, slechte woonomstandigheden, minimale kansen op de arbeidsmarkt.

2. In de resocialisatie gaat het erom mensen een perspectief te bieden in een samenhang van wonen, werken, relaties en zingeving. In dit proces kan de geestelijke verzorging van heel wezenlijke betekenis zijn. Met name met het oog op hun psycho-sociale ontwikkeling. Er zou gesteld kunnen worden dat de geestelijke verzorging werkt met het oog op de binnenkant, ook van het resocialisatieproces. Het zelfverstaan, de motivatie, het leren zien van de zin van het leven, en de eigen mogelijkheden om die zin van het leven inhoud te geven. In mijn inleiding voor de top van het departement omschreef ik het als volgt:

'De meesten hebben buiten de gevangenis geen contact met religie of levensbeschouwing. Maar binnen zijn er veel vragen, opgeroepen door het bewustzijn van de levenssituatie en de detentiesituatie. Vragen over geloof, zin van het leven, gevoelens van twijfel, angst, schuld, onzekerheid in relaties, het nadenken over verleden en toekomst. De geestelijke verzorging is daarbij voor de mensen aan de ene kant een gesprekspartner. Het komt erop aan om heel goed te kunnen luisteren en de ander te begeleiden zijn eigen levensverhaal in beeld te krijgen. Zichzelf te gaan verstaan tegen de achtergrond van zijn eigen geschiedenis. Daarbij heeft de geestelijke verzorging altijd de intentie de ander in zijn persoonzijn te versterken. Met hem of haar te zoeken naar het unieke van zijn of haar persoonzijn. En in geloof en

levensbeschouwing te zoeken naar aanknopingspunten, naar waarden en normen, naar verhalen, symbolen, ervaringen, die draagkracht aan het leven kunnen geven. En die met het leven verweven kunnen raken. Het daardoor vitaler maken. Er een verdieping aan geven. En zo versterkend werken om de zorg om het eigen leven en het leven van anderen aan te kunnen. Het gaat om levensinvulling en levensvervulling. In dat alles laten we mensen zien, dat ze meer kunnen zijn dan het delict waarvoor ze zijn ingesloten.'

3. In de derde plaats is maatschappelijke integratie van mensen die met justitie in aanraking zijn gekomen van wezenlijke betekenis. Levensbeschouwelijke groeperingen zijn groeperingen die wortels hebben in de samenleving, en brengen die samenleving in deelname van vrijwilligers binnen de muren. Ook in de terugkoppeling van hun werk naar hun achterban werken zij aan een vergroting van het maatschappelijk draagvlak voor resocialisatiemogelijkheden. Met andere woorden gezegd: zij koppelen psycho-sociale hulpverlening aan beddingen waarin mensen de zorg om het leven met elkaar delen.

4. In de vierde plaats: het ontmoeten van vrijwilligers in de detentiesituatie kan voor gedetineerden motiverend werken om een uitweg uit hun levenssituatie te zoeken. Van Weringh spreekt in 'de ideale gevangenis' van 'het op gang komen van een beweging van bewuste burgers die gedetineerden tot houvast en klankbord kunnen zijn. Het gaat om de burgerzin van bewogen mensen die met het oog op het in gang zetten van de resocialisatie van gedetineerden van betekenis kan zijn.'

5. In de vijfde plaats: de levensbeschouwelijke groeperingen hebben ook een eigen taak om programma's van op de persoon toegespitste integrale hulpverlening op te bouwen, waarbij niet alleen aandacht is voor de materiele kant van het leven (wonen en werken) maar waar ook samenhang is met de immateriele kant (relaties en zingeving). Daarbij kan ook bekeken worden in hoeverre primaire relaties in het begeleidingsproces kunnen worden betrokken (contextualiteit).

6. Het gaat in de resocialisatie enerzijds om op de persoon toegesneden begeleidingsprogramma's. Het is daarbij van belang dat een dergelijk begeleidingsprogramma ook een spits kan krijgen in een concreet nieuw draagvlak voor een maatschappelijk bestaan. Met name zullen er ook mogelijkheden in de vorm van woningen, scholingsmogelijkheden, arbeidsplaatsen, en schuldsanering voorhanden moeten zijn. Ook is daarbij van belang een goede coordinatie van eventuele vervolgvonnissen. Met andere woorden: dat niet iemand die geresocialiseerd is na korte of lange tijd niet opnieuw met iets uit zijn verleden wordt geconfronteerd.

DE KARAKTERISERING "MAATWERK" IS HIEROP VAN TOEPASSING.